

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1CdoR/15/2024
Identifikačné číslo spisu: 6717212126
Dátum vydania rozhodnutia: 30.04.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Vladík
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:6717212126.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloletú O. U., narodenú XX. Z. XXXX, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Zvolen, pracovisko Detva, dieťa matky S. M. L., O.M., narodenej X. M.Í. XXXX, O., Z. A. Y. XXX/X, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária JUDr. Gabriela Klátiková, PhD., s.r.o., Banská Bystrica, Terézie Vansovej 446/8, a otca Z. U., narodeného X. N. XXXX, E., V. XXX, zastúpeného spoločnosťou SUCHÝ & PARTNERS s. r. o., Banská Bystrica, Horná 13, vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, vedenej na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 5P/347/2017, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 26. júna 2024 sp. zn. 13CoP/108/2024, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 26. júna 2024 sp. zn. 13CoP/108/2024 vo výroku I. a II., ktorými zmenil výroky II a III. rozsudku Okresného súdu Zvolen z 13. februára 2024 č. k. 5P/347/2001-1539 tak, že otec Z. U., nar. XX.XX.XXXX, je povinný platiť výživné pre maloletú O. U., nar. XX.XX.XXXX, vo výške 100,- Eur mesačne od 20.10.2017 do 31.08.2018 a vo výške 150,- Eur mesačne od 01.09.2018, vždy do každého 25. dňa v mesiaci k rukám matky vopred; Na zameškanom výživnom za obdobie od 20.10.2017 do 26.06.2024 vo výške 7.519,- Eur súd povoľuje otcovi splátky po 50,- Eur mesačne, splatné spolu s bežným výživným pod hrozbou straty výhody splátok pri nezaplatení jednej splátky z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

II. Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 26. júna 2024 sp. zn. 13CoP/108/2024 vo výroku III., ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku V. rozsudku Okresného súdu Zvolen z 13. februára 2024 č. k. 5P/347/2001-1539 a v súvisiacom výroku o trovách konania z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom č. k. 5P/347/2017-1539 zo dňa 13. februára 2024 výrokom I. zveril maloletú O. U., nar. XX.XX.XXXX do osobnej starostlivosti matky, výrokom II. uložil otcovi povinnosť platiť na výživu maloletej Dominiky

výživné vo výške 100,- eur mesačne od 20.10.2017 do 31.08.2019 a vo výške 150,- eur mesačne od 01.09.2019 vždy do 25. dňa v mesiaci vopred k rukám matky, výrokom III. uložil otcovi povinnosť platiť zameškané výživné od 20.10.2017 do splatnosti výživného za mesiac január 2024 vo výške 5.219 eur v pravidelných mesačných splátkach vo výške 50,- eur splatných spolu s bežným výživným až do zaplatenia celej zročnej sumy s tým, že nezaplatením čo i len jednej splátky riadne a včas sa stane splatným celé zameškané výživné, výrokom IV. určil nad maloletou O. výchovné opatrenie - podrobiť sa spolu s matkou a otcom poradenstvu zameranému na obnovu vzťahu maloletej s otcom a zisťovanie príčiny odmietania otca maloletou, ktorý bude vykonávaný za súčinnosti Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Zvolen a podľa jeho pokynov v trvaní šiestich mesiacov, výrokom V. ponechal styk otca s maloletou neupravený. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. Rozhodnutie okresný súd odôvodnil ustanoveniami § 36 ods. 1, § 37 ods. 2 písm. d), § 28 ods. 2, 62 ods. 2, 4, 5, § 77 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej „Zákon o rodine“) konštatujúc, že z vykonaného dokazovania mal za preukázané, že maloletá O. sa od odchodu otca zo spoločnej domácnosti v roku 2014 nachádza vo výlučnej osobnej starostlivosti matky. Obaja rodičia vyjadrili súhlas s tým, aby maloletá naďalej zotrvala v osobnej starostlivosti matky. Konštatoval, že napriek záverom lekárskeho posudkov z ktorých vyplýva, že vhodnejšou osobou pre výchovu maloletého dieťaťa by bol otec, vzhľadom na to, že konanie tráv dlhší čas a maloletá je od dvoch rokov v starostlivosti matky je pre ňu primárnou osobou práve matka, styk otca počas priebehu konania bol problematický a teda by nebolo v najlepšom záujme maloletej, aby bola zverená do jeho starostlivosti, preto súd zveril maloletú do osobnej starostlivosti matky.

1.2. Výživovaciu povinnosť otca navrhovala matka určiť vo výške 150,- eur mesačne spätne od podania návrhu, s čím nesúhlasil otec maloletej. Otec prispieval na výživu maloletej sumou 50,- eur, pričom navrhoval ponechať výživné v tejto výške, čo odôvodňoval tým, že je starobný dôchodca a jeho mesačný príjem je vo výške 802,60 eura. Mesačný príjem matky ustálil na sumu 3.300,- eur. Matka uviedla, že jej mesačné výdavky sú vo výške 250,- eur: nájom bytu 50,- eur; elektrina 10,- eur; plyn 27,90 eura; TV + internet 24,90 eura; poistenie mal. O.; 19,- eur; poplatok za ZUŠ; 339,- eur; splátka hypotéky; 35,00 Eur vzdelávanie matky; ročné školné 157,00 Eur; 425,64 Eur úver na auto; 23,00 Eur poistenie úveru; 19,31 Eur poistenie matky; 79,73 Eur úver na hudobný nástroj matky; 100,00 Eur telefóny; 99,51 Eur splátka nábytku; 79,00 Eur splátka za sušičku bielizne; 250,00 Eur cestovné matky do Rimavskej Soboty; 120,00 Eur jazdenie na koni mal. O.; 300,00 Eur sezónne na oblečenie a obuv pre mal. Dominiku pre potreby ZUŠ; 150,00 Eur mesačne na oblečenie a obuv pre mal. O.; náklady na štartovné na súťaže pre mal. O. cca 100,00 Eur mesačne; 15,00 Eur ročný poplatok ZUŠ - ZRŠ; 20,00 Eur ZŠ; 32,00 Eur PZP+191,00 Eur havarijná poisťka štvrťročne; 800,00 Eur strava do rodiny; 100,00 Eur lieky pre matku; 100,00 Eur jednorazovo na plavecký výcvik pre mal. O.; 90,00 Eur ročné náklady na komunálny odpad; 20,00 Eur daň z nehnuteľnosti; 180,00 Eur dioptrické okuliare pre mal. O.; 180,00 Eur letný tábor. Mesačné náklady otca predstavujú: nájom bytu vo výške 400,- eur, telefón 15,- eur, internet 20,- eur, úver 108,- eur, strava 150,- eur, výživné na maloletú 50,- eur, vrátane výdavkov na lieky a vyšetrenia. Súd prvej inštancie uviedol, že základnou zásadou pre stanovenie výšky výživného u povinného je miera jeho schopností, možností a majetkových pomerov. Prvoinštančný súd bral do úvahy vek otca (63 rokov) a jeho zdravotný stav (operovaný členok, pruh), pričom dospel k záveru, že nie je schopný naďalej vykonávať zamestnanie, kde by mohol dosiahnuť vyšší príjem, resp. vykonávať inú zárobkovú činnosť. Súd prvej inštancie ďalej uviedol, že maloletá žije v spoločnej domácnosti s matkou, ktorá má neporovnateľne vyššiu životnú úroveň ako otec, avšak podľa súdu to neznamená, že otec sa bude na výžive dieťaťa podieľať len symbolickou sumou, čo 50,- eur nepochybne je. Súd podotkol, že neskúma majetkové pomery matky v takom rozsahu ako majetkové pomery otca, ktorý je povinnou osobou, a teda má súd za to, že je v možnostiach otca podieľať sa na výžive mal. dieťaťa v rozsahu 150,- eur mesačne. Poukázal tiež na Metodiku pre výpočet výživného rodičov k deťom zverejnenú na webovom sídle Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „metodika“), podľa ktorej by malo byť výživné na maloletú O., ktorá je v čase rozhodovania vo veku 11 rokov a 8 mesiacov vo výške 22% z príjmu povinného rodiča, čo je v danom prípade suma 176,60 eura. Pri

určovaní výživného súd zohľadnil tú skutočnosť, že nie je vo fyzických možnostiach otca nájsť si zamestnanie, kde by dosiahol vyšší príjem vzhľadom k tej skutočnosti, že tento je starobným dôchodcom, trpí zdravotnými problémami a nie je ani vo finančných a majetkových možnostiach otca platiť výživné vo výške 22% v zmysle uvedenej metodiky, na základe čoho súd určil výživné na mal. dieťa vo výške 150,- eur mesačne. V zmysle § 77 ods. 1 zákona o rodine súd priznal zameškané výživné spolu v sume 5 219,- eur teda odo dňa podania návrhu 20.10.2017 do septembra 2019 v sume 50,- eur (nakoľko si otec plnil vyživovaciu povinnosť v sume 50,- eur) a od septembra 2019 do rozhodnutia v sume 100,- eur (nakoľko si otec plnil vyživovaciu povinnosť v sume 50,- eur).

1.3. K otázke styku otca s maloletou súd prvej inštancie uviedol, že zo súdneho spisu ako aj z vykonaného dokazovania mal preukázané, že maloleté dieťa dlhodobo odmieta styk s otcom. Poukázal pritom na znalecké posudky, z ktorých vyplýva, že maloleté dieťa je pod vplyvom matky, ktorá pôsobí na dieťa nie vhodným spôsobom, maloletá má s matkou patologický vzťah. Toto konanie vyústilo do odcudzenia sa otca maloletej, ktorá vplyvom matky nedokáže rozlíšiť objektívnu a subjektívnu realitu. Vzhľadom na uvedené súd nariadil výchovné opatrenie, a to aj napriek skutočnostiam, že rodičia spolu s mal. dieťaťom absolvovali viacero interakcií s odborníkmi za účelom zlepšenia vzťahu medzi otcom a maloletou O., avšak bez výsledku. S poukazom na ustanovenie § 43 ods. 1 CMP a čl. 12 bod. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, prihládol súd pri rozhodovaní na názor maloletého dieťaťa. Maloletá na pojednávaní pred sudcom a kolíznym opatrovníkom uviedla, že nechce, aby súd direktívne upravil styk s otcom a že sa s otcom stretne vtedy, keď bude ona chcieť. Súd prvej inštancie poukázal na to, že otec vo svojich vyjadreniach a pred súdom uviedol, že nakoľko predmetné konanie trvá 7 rokov a maloletá je pod vplyvom matky, nenavrhuje upraviť styk s maloletým dieťaťom keďže ho maloletá odmieta a otec chce pre maloletú len to, čo je v najlepšom záujme dieťaťa. Na základe uvedeného súd prvej inštancie neupravil styk otca s maloletou, keďže by to bolo kontraproduktívne s ohľadom na postoj maloletej, pričom poukázal na zastavenie konania o výkon rozhodnutia sp. zn. 15Em/4/2021 práve z dôvodu negatívistického nastavenia maloletej voči otcovi.

1.4. Keďže súd prvej inštancie styk otca s maloletou neupravil, mal za to, že je potrebné nariadiť nad jej výchovou výchovné opatrenie spočívajúce v podrobení sa spolu s rodičmi poradenstvu, ktoré bude zamerané na obnovu vzťahu maloletého dieťaťa s otcom a zisťovanie príčin odmietania otca maloletou O., ktoré odporúčal aj kolízny opatrovník a mal oň záujem aj otec maloletej.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 26. júna 2024 sp. zn. 13CoP/108/2024 rozhodol tak, že (označenie výrokov rímskymi číslami doplnil dovolací súd):

(I.) Rozsudok okresného súdu vo výrokoch o výživnom (II., III.) zmenil tak, že otec Z. U., nar. XX.XX.XXXX, je povinný platiť výživné pre maloletú O. U., nar. 19.06.2012, vo výške 100,- Eur mesačne od 20.10.2017 do 31.08.2018 a vo výške 150,- Eur mesačne od 01.09.2018 vždy do každého 25. dňa v mesiaci k rukám matky vopred.

(II.) Na dlžnom výživnom za obdobie od 20.10.2017 do 26.06.2024 vo výške 7.519,- Eur súd povoľuje otcovi splátky po 50,- Eur mesačne, splatné spolu s bežným výživným pod hrozbou straty výhody splátok pri nezaplatení jednej splátky.

(III.) V ostatných častiach (výroky I., IV., V. a VI.) rozsudok okresného súdu potvrdzuje a vyslovil, že (IV.) Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

2.1. Na odôvodnenie svojho rozhodnutia odvolací súd uviedol, že preskúmaním napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch o výživnom je potrebné podľa § 388 CSP zmeniť. Ďalej uviedol, že súd prvej inštancie postupoval správne, keď v nadväznosti na zverenie maloletej O. do osobnej starostlivosti matky rozhodol o vyživovacej povinnosti otca k maloletej. Odvolací súd konštatoval, že prvoinštančný súd vykonal dostatočné dokazovanie a vyvodil z neho aj správny záver, keď ustálil výšku vyživovacej povinnosti zo strany otca do nástupu maloletej na povinnú školskú dochádzku v sume 100,- eur mesačne a od nástupu na povinnú školskú dochádzku v sume 150,- eur mesačne. Takto ustálený rozsah vyživovacej povinnosti považoval za primeraný, aj keď postačuje len na pokrytie základných potrieb

maloletej. Pochybenie však konštatoval pri určení dátumu nástupu maloletej na povinnú školskú dochádzku, ktorá i podľa potvrdenia predloženého matkou v priebehu odvolacieho konania nastúpila na povinnú školskú dochádzku 03.09.2018 (nie 2019 ako to konštatoval súd prvej inštancie), preto odvolací súd rozsudok v tejto časti zmenil, rovnako aj v časti zameškaného výživného. Uviedol, že výživné tak, ako ho určil súd prvej inštancie v rozsahu 100,- eur, resp. 150,- eur, prihladnuc na otcom deklarovaný príjem 800,- eur mesačne je len minimálnym výživným postačujúcim na pokrytie najnákladnejších potrieb maloletej.

2.2. Pokiaľ ide o styk otca s maloletou uviedol, že súd prvej inštancie správne prihliadol na okolnosti prejednávanej veci a situáciu, ktorá medzi účastníkmi pretrváva. Poukázal na to, že súd musí vždy v prvom rade prihliadať na záujem maloletého dieťaťa. V súčasnej dobe maloletá striktne odmieta styk s otcom, čo napokon viedlo k zastaveniu exekučného konania pod sp. zn. 15Em/4/2021. Podotkol, že rodič, ktorému dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti, má právo primeraným spôsobom sa podieľať na výchove dieťaťa a preto by matka mala viesť dieťa k obnoveniu citových väzieb k otcovi a prejaviť určitú mieru tolerancie vo vzájomných vzťahoch s otcom, bez ohľadu na pretrvávajúcu konfliktnú situáciu. Zopakoval, že na všetky tieto skutočnosti súd prvej inštancie správne prihliadol, keď uložil rodičom výchovné opatrenie v zmysle § 37 ods. 2 písm. d) zákona o rodine, preto v týchto častiach rozsudok súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 CSP v spojení s § 52 CMP tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie otec (ďalej len „dovolateľ“), ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. c) CSP. Dovolateľ mal za to, že v konaní došlo k vade, ktorá mala za následok skutočnosť, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Otec v dovolaní namietal, že rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie je nepreskúmateľné a arbitrárne, keď jeho odôvodnenie neposkytuje odpoveď na jeho zásadné argumenty týkajúce sa určenia vyživovacej povinnosti k maloletému dieťaťu ako aj úpravy styku. Pokiaľ ide o výšku vyživovacej povinnosti otca k maloletej namietal, že odvolací súd len stroho skonštatoval, že súd prvej inštancie vykonal dostatočné dokazovanie a s týmito závermi sa odvolací súd stotožnil. K jeho rozsiahlej argumentácii nedostatočného dokazovania sa nijakým spôsobom nevyjadril, s touto námietkou otca sa nijakým spôsobom nevysporiadal a nezohľadnil otcom tvrdené skutočnosti. Poznamenal tiež, že počas celého konania, či už na súde prvej inštancie alebo v odvolacom konaní, v celom rozsahu rozporoval výdavky matky, nakoľko tieto neboli zo strany matky preukázané, s čím sa súdy rovnako žiadnym spôsobom nevysporiadali. V rámci podaného odvolania otec argumentoval, že Metodika pre výpočet výživného rodičov k deťom, ktorú aplikoval súd prvej inštancie má len odporúčací charakter, pričom je potrebné prihliadať na každý prípad zvlášť, avšak túto argumentáciu odvolací súd prehliadol. V ďalšom uviedol, že počas celého konania apeloval na to, aby sa mohlo stretávať s maloletou bez prítomnosti matky. Poukázal na to, že kedysi maloletá mala záujem budovať s otcom vzťah, čo sa však po zdĺhavých procesoch vypracovávania znaleckých posudkov diametrálne zmenilo. Obštrukčným konaním si maloletá k otcovi vybudovala „nenávisťný“ vzťah, ktorý pretrváva dodnes. Podľa dovolateľa súd prvej inštancie ani odvolací súd neskúmali dôvody tohto odmietania, a pri rozhodovaní sa zamerali výlučne na „záujem maloletej“. Poukázal tiež na to, že v konaní boli vypracované 3 znalecké posudky, ktoré však zostali zo strany súdu prvej inštancie odignorované a ani odvolací súd sa nevysporiadal s odvolacími dôvodmi otca, ktorý na znalecké posudky poukazoval. Otec mal za to, že súdy sa neriadili znaleckými posudkami, ale svojvoľne rešpektovali slová maloletej, hoci žiadnym spôsobom neskúmali, či v danom prípade nebola maloletá ovplyvnená zo strany matky. V tejto súvislosti poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 422/2016. Zopakoval, že postupom Krajského súdu v Žiline spočívajúcim nevysporiadaním sa s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní otca maloletého dieťaťa, mu bola ako účastníkovi konania odňatá možnosť uplatňovať svoje procesné práva v civilnom konaní za účelom zabezpečenia účinnej ochrany jeho práv.

4. Kolízny opatrovník vo vyjadrení k dovolaniu otca uviedol, že rozsudok odvolacieho súdu považuje za správny.

5. K podanému dovolaniu sa vyjadrila matka maloletej k skutkovému stavu a dovolacím argumentom. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie otca odmietol.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie otca je prípustné aj dôvodné.

7. Dovolanie je v danom prípade podané vo veci starostlivosti súdu o maloletých upravenej v piatom diele prvej hlavy druhej časti CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže § 76 až § 77a CMP neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

8. Dovolanie je prípustné, ak jeho prípustnosť vyplýva z ustanovenia § 420 CSP alebo § 421 CSP. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V prípade dovolania prípustného podľa § 420 CSP je dovolacím dôvodom procesná vada zmätočnosti uvedená v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP); v prípade dovolania, ktoré je prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolacím dôvodom nesprávne právne posúdenie veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP).

9. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

12. Dovolateľ vyvodzujúc prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietal predovšetkým arbitrárnosť, nepreskúmateľnosť a nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu vo vzťahu k výživnému a styku otca s maloletou, ako aj nesprávne zistený skutkový stav.

13. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESĽP) uvádza, že súde musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súde sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vetrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

14. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Za predpokladu, že ide o rozhodné závery, na ktorých stojí súdne rozhodnutie, keďže sa nevyžaduje odpoveď na každú vznesenú námietku. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu, (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom), odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

15. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. O vecne správne rozhodnutie ide vtedy, keď sa odvolací súd materiálne stotožní s obsahom výroku (nie však odôvodnenia) napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie. Spravidla pôjde o situáciu, keď odvolací súd vyhodnotí, že súd prvej inštancie správne zistil skutkový stav, následne správne interpretoval a na takto zistený skutkový stav i správne aplikoval príslušnú právnu normu, a zároveň nezistí žiadne relevantné procesnoprávne nedostatky v konaní predchádzajúcom vydaniu preskúmaného rozhodnutia.

16. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia súdu prvej inštancie, procesné právo mu dáva možnosť obmedziť sa v odôvodnení svojho rozhodnutia len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne na zdôraznenie jeho správnosti doplniť ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). Aj v takom prípade sa však odvolací súd musí sa však zaoberať podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie a rovnako sa odvolací súd musí vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP).

17. Možnosť praktického prevzatia argumentácie súdu prvej inštancie odvolacím súdom nezbavuje odvolací súd - hoc aj len veľmi stručne a úmerne okolnostiam konkrétneho prípadu - reagovať na argumentáciu z odvolania (prinajmenšom tak, že sa poukáže na tie odvolacie námietky, ktoré sú iba opakovaním už súdom prvej inštancie neprijatej argumentácie, ku ktorej však takýto súd zaujal adresné stanovisko, alebo aspoň zrozumiteľne vysvetlil, prečo táto bola bez právneho významu a v prípade iných námietok odvolací súd ozrejní, prečo spôsob nazerania na problém neboli spôsobilé ovplyvniť). Tým sa nemá na myslí, že odvolateľovi musí byť dané za pravdu, ale že musí dostať objektívne zrozumiteľnú odpoveď na svoj špecifický argument.

18. Z uvedeného vyplýva záver, že aj v konaní na odvolacom súde treba dôsledne trvať na požiadavke úplnosti, výstižnosti a presvedčivosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. V odôvodnení svojho rozhodnutia sa odvolací súd musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen poukazom na všetky skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal. Právne závery odvolacieho súdu môžu byť dostatočne preskúmateľné len vtedy, ak odvolací súd po skutkovom vymedzení predmetu konania podá zrozumiteľný a jasný výklad, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu vychádzal, ako ich interpretoval a prečo pod tieto ustanovenia podriadil, prípadne nepodriadil zistený skutkový stav.

19. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) vo svojom náleze z 13. novembra 2018, sp. zn. III. ÚS 314/2018 vyslovil, že: „Odvolací súd je povinný vysporiadať sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní aj v prípade tzv. skráteného odôvodnenia

rozhodnutia podľa § 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku.“

20. Dovolací súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu trpí nedostatkami spočívajúcimi v jeho nedostatočnom odôvodnení a nepreskúmateľnosti.

21. Otec v dovolaní namietal nedostatočné odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie ako aj odvolacieho súdu v otázke bežného výživného a dlžného výživného, ako aj v otázke (ne)upravenia styku otca s maloletou. Súd prvej inštancie zveril maloletú do osobnej starostlivosti matky a otcovi určil bežné výživné vo výške 100,- eur mesačne od 20.10.2017 do 31.08.2019 a vo výške 150,- eur mesačne od 01.09.2019 vždy do 25. dňa v mesiaci. V bode 25. odôvodnenia rozhodnutia sumarizoval výdavky matky a maloletej, konštatoval príjmy oboch rodičov, poukázal na základné princípy pri určovaní výživného, následne uviedol, že t. č. otec prispieva na výživu maloletej sumou 50,- eur mesačne, čo považoval za nedostatočné. Preto na návrh kolízneho opatrovníka priznal výživné na maloletú za obdobie predškolskej dochádzky v sume 100,- eur. Ďalej uviedol, že s nástupom do školy sa zvýšili výdavky na maloletú, pričom maloleté dieťa žije v spoločnej domácnosti s matkou, ktorá má neporovnateľne vyššiu životnú úroveň ako otec, čo však neznamená, že otec sa bude podieľať len symbolickou sumou 50,- eur. Uzavrel, že súd v danom prípade neskúma majetkové pomery matky v takom rozsahu ako majetkové pomery otca, a teda má za to, že je v možnostiach otca podieľať sa na výžive v rozsahu 150,- eur mesačne. Do pozornosti dal, že v zmysle Metodiky pre výpočet výživného rodičov k deťom by sa mal otec podieľať na výžive maloletej sumou 176,60 eur, ktorú skutočnosť zohľadnil a otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletej vo výške 150,- eur mesačne. Odvolací súd sa s týmito závermi v plnom rozsahu stotožnil a rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil. Pochybenie konštatoval len vo vzťahu k určeniu dátumu nástupu maloletej na školskú dochádzku, preto rozhodnutie súdu prvej inštancie v tejto časti zmenil.

22. Po preskúmaní napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu dovolací súd dospel k záveru, že námietka dovolateľa o nedostatočnom odôvodnení v otázke bežného a dlžného výživného je dôvodná. Dovolateľ opodstatnene namietal, že rozhodnutie súdu prvej inštancie ani odvolacieho súdu neobsahuje bližšie odôvodnenie vo vzťahu k určeniu výšky bežného a dlžného výživného, čo má za následok jeho nepreskúmateľnosť a arbitrárnosť.

23. Napriek všeobecnej konštatácii odvolacieho súdu o správnosti rozhodnutia súdu prvej inštancie, z odôvodnenia rozhodnutí súdov oboch inštancií dovolaciemu súdu nevyplývalo, z akých dôkazov súd prvej inštancie pri zisťovaní mesačných výdavkov maloletej a matky vychádzal, ani ako tieto dôkazy vyhodnotil. Dovolací súd tiež uviedol, že otec už v dovolaní namietal, že z rozhodnutia súdu prvej inštancie nie je zrejmé, ktoré mesačné výdavky matky mal súd za preukázané, ani z akých dôkazov vychádzal. K tejto odvolacej argumentácii sa však odvolací súd nijakým spôsobom nevyjadril. Napokon dovolaciemu súdu nie je zrejmé ani to, ako súd prvej inštancie dospel práve k sume 100,- eur, resp. 150,- eur mesačne. Okrem konštatovania, že suma 50,- eur na výživu maloletej je nepostačujúca a návrhu kolízneho opatrovníka určiť vyživovaciu povinnosť otca vo výške 100,- eur za obdobie predškolskej dochádzky, rozhodnutie súdu prvej inštancie nie je žiadnym spôsobom odôvodnené. Obdobne pri sume 150,- eur (po nástupe dieťaťa do školy) súd prvej inštancie len stroho skonštatoval, že matka má vyššiu životnú úroveň ako otec, pričom otec je povinnou osobou preto skúma jeho majetkové pomery dôkladnejšie a na základe toho dospel k záveru, že je v možnostiach otca podieľať sa na výžive maloletej v sume 150,- eur mesačne. Súdy síce poukázali na metodiku, avšak je potrebné podotknúť, že túto nemožno použiť bez toho, aby súd riadne zistil skutkový stav vo vzťahu k jednotlivým zákonným kritériám pre určenie vyživovacej povinnosti. Z odôvodnenia rozhodnutí oboch súdov teda nevyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej.

24. V nadväznosti na nedostatok odôvodnenia bežného výživného bol dovolací súd nútený zrušiť aj výrok odvolacieho súdu o dlžnom výživnom a v tejto časti mu vrátiť vec na ďalšie konanie.

25. K namietanému výroku o neupravení styku otca s maloletou O. dovolací súd uvádza, že z obsahu

spisu vyplýva, že v podanom návrhu na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností sa matka domáhala aj úpravy styku otca s maloletou O.. Počas konania, ktoré trvá sedem rokov sa postoj rodičov ako aj maloletého dieťaťa vo vzťahu k úprave styku otca s maloletou menil. V konaní boli vypracované viaceré znalecké posudky, pričom ako uviedol dovolateľ, na tieto súdy vo svojich rozhodnutiach absolútne žiadnym spôsobom nereflektovali. Z okolností prejednávanej veci vyplýva, že maloletá styk s otcom dlhodobo odmieta, pričom súdy vôbec nezisťovali príčinu odmietania otca maloletou, s touto námietkou otca uvádzanou v odvolaní sa ani odvolací súd nezaoberal. Súd prvej inštancie v bode 25. odôvodnenia založil svoje rozhodnutie o neupravení styku na názore maloletej O., ktorá sa vyjadrila pred kolíznym opatrovníkom aj pred súdom, že nechce, aby súd direktívne upravil styk s otcom a že sa s otcom stretne vtedy, kedy ona bude chcieť. Súd prvej inštancie v podstate prevzal názor maloletej vydávajúc ho za najlepší záujem maloletého dieťaťa, bez toho že by vyhodnotil akékoľvek ďalšie skutočnosti (znalecké posudky, negatívne vplyvanie matky na maloletú atď). Odvolací súd vo vzťahu k uplatnenej námietke len všeobecne konštatoval, že pri rozhodovaní prihliadol na okolnosti prejednávanej veci a situáciu, ktorá medzi účastníkmi pretrváva. Uviedol, že pri rozhodovaní o úprave styku súd musí vždy prihliadať v prvom rade na záujem maloletého dieťaťa, pričom maloletá v súčasnosti styk s otcom striktno odmieta. Dovolací súd sa však z rozhodnutí súdov nedozvedel, aké skutočnosti pri posudzovaní najlepšieho záujmu maloletej posudzovali a ako ich vyhodnotili.

26. Z obsahu odvolania otca k tejto otázke však vyplýva, že otec nesúhlasil s neupravením styku s maloletou súdom prvej inštancie. Podotkol, že z konania bolo zrejmé, že matka dieťa na styk nepripravuje. Považoval za nevyhnutné, aby súd pristúpil k úprave styku v záujme budovania a prehĺbovania vzťahov medzi ním a maloletou. Napokon v rámci odvolacieho návrhu otec navrhol aj zmenu napadnutého výroku o neupravení styku s uvedením rozsahu úpravy styku s maloletou O..

27. Právo styku rodiča s dieťaťom je právom, ktoré vznikne tomu rodičovi, ktorému nie je dieťa rozhodnutím súdu zverené do jeho osobnej starostlivosti. Právo styku vychádza z čl. 41 ods. 4 z ústavy, vyplýva z viacerých ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa, ako aj z čl. 8 dohovoru, z ktorého vyplýva pozitívny záväzok štátu chrániť záujmy rodiny a prispievať aktívne k udržiavaniu a obnovovaniu rodinnoprávnych väzieb. Právo styku a zásady jeho správneho výkonu sa premietajú do judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), ktorý opakovane konštatuje, že „je v záujme dieťaťa, aby udržiavalo rodinné väzky s odlúčeným rodičom a aby nebolo odtrhnuté od svojich koreňov“ (Gogulu proti Nemecku, sťažnosť č. 74969/01), resp. „že dieťa má právo na to, aby dostalo príležitosť rozvíjať svoj vzťah ku každému z rodičov a prejaviť svoje city skutočne slobodne bez akéhokoľvek vonkajšieho tlaku zo strany druhého rodiča (Hansenová proti Turecku, sťažnosť č. 36141/97). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Španielsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06, I. ÚS 736/2016).

28. S poukazom na vyššie uvedené dovolací súd konštatuje, že konanie je zaťažené existenciou vady zmätočnosti vo vzťahu k výroku o neupravení styku otca, preto uplatnený dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP je dôvodný. Len samotné stotožnenie sa so závermi uvedenými súdom prvej inštancie, bez vysporiadania sa s podstatnými námietkami uplatnenými v odvolaní, nemožno preto považovať za dostatočné a preskúmateľné (I. ÚS 116/2020).

29. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie otca je dôvodné, pretože mu nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu bolo znemožnené realizovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolací súd preto napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutej časti bežného výživného a dlžného výživného na maloleté dieťa a neupravenia styku otca s maloletým dieťaťom a v súvisiacom výroku o trovách konania zrušil a vec v takto zrušenom rozsahu vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 CSP).

30. Vzhľadom na existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP sa dovolací súd už nezaoberal ďalšou prípustnosťou dovolania podľa § 421 ods. 1 CSP, pričom postupoval v súlade s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu, ktorá sa ustálila na názore, že v prípade dôvodne namietanej vady zmätočnosti ide o procesnú nesprávnosť, pri ktorej je predčasné podrobiť napadnuté rozhodnutie meritórnemu dovolaciemu prieskumu (pozri sp. zn. 1Cdo/166/2017, 2Cdo/88/2017, 3Cdo/146/2018, 8Cdo/70/2017, 9Cdo/333/2020).

31. Dovolací súd zároveň pripomína, že ak dovolací súd zruší rozsudok odvolacieho súdu a vráti mu vec na ďalšie konanie, odvolací súd nesmie odôvodnenie svojho nového rozsudku koncipovať tak, že iba doplní pôvodné odôvodnenie zrušeného rozsudku. Zrušený rozsudok v čase opätovného rozhodovania už právne neexistuje (obdobne pozri nález Ústavného súdu SR z 26. apríla 2017, sp. zn. II. ÚS 754/2016).

32. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

33. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.